

Op te bergen
in de band van
6 en 7 november 2001

***Statenstuk* 882**

Ruimtelijke kwaliteit van de gebouwde omgeving

Advies: ter behandeling in de Statencommissie Ruimte, Infrastructuur en
Mobiliteit op 15 oktober 2001

B-stuk

Behandeld door de heer H. Mutgeert, telefoonnummer (0592) 365727
Portefeuillehouder: mevrouw G. de Vries-Leggedoor

Inleiding

De ruimtelijke kwaliteit is een onderwerp dat in vele rijks- en provinciale nota's wordt genoemd, waarbij intenties tot verbetering hiervan worden uitgesproken. Met name het Provinciaal omgevingsplan (POP) en de Nota wonen zijn het provinciaal referentiekader. Het doel is om meer betrokken te raken in de beginfase van planprocessen, zodat de bedoelingen in concrete plannen inhoud krijgen. Hiertoe staan de volgende vier sporen open:

1. landschappelijk bouwen
2. gemeentelijke woonplannen
3. kwaliteitsteam
4. stadslandschappen

Via deze vier sporen kan samen met de gemeenten en het Erfgoedhuis de ruimtelijke kwaliteit worden versterkt door tijdig overleg, inbreng van deskundigheid en promotie.

In de bijgevoegde toelichting zijn deze sporen nader beschreven.

Advies

Ten behoeve van het bevorderen van de ruimtelijke kwaliteit in Drenthe *f* 750.000,--/
€ 340,335,16¹ ter beschikking stellen uit het Fonds flexibel beleid.

Meetbaar/Beoogd beleidseffect

Een hogere ruimtelijke kwaliteit van de gebouwde omgeving in Drenthe.

Argumenten

Bij de beoordeling van ruimtelijke plannen, bestemmingsplannen, bouwplannen en herstructureeringsplannen is de invloed op het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit beperkt omdat de beoordeling in een laat stadium van de planvorming plaatsvindt.

Op dit moment vindt het overleg met betrekking tot de ruimtelijke plannen plaats via de Commissie Afstemming Ruimtelijke Plannen (CARP). In dat stadium zijn de plannen op hoofdlijnen uitgekristalliseerd en getoetst op de economische haalbaarheid. Het planconcept ligt vast en de gemeente en derden hebben zich vastgelegd op de planuitgangspunten van het plan. Beïnvloeding op dat moment is weinig effectief omdat een belangrijk deel van het planproces heeft plaatsgehad. De inzet moet zijn om samen met de gemeenten en derden in een interactief planproces tot een verbetering te komen van de plankwaliteit. De beoordelingsrol van de provincie wordt daarmee anders, namelijk van reactieve rol verschuiven naar een actieve rol.

Uitvoering

Tijdsplanning

2002 tot en met 2004

Financiën

Totale kosten	<i>f</i> 750.000,--/€ 340.335,16
Uit het budget:	Fonds flexibel beleid

¹ Het in dit schrijven opgenomen bedrag in euro's is bedoeld als gewenningsinformatie. Hieraan kunnen geen rechten ontleend worden.

Monitoring en evaluatie

Monitoring POP en tussentijdse rapportage.

Extern betrokkenen

Gemeenten, Brede Overleggroep Kleine Dorpen, Erfgoedhuis en externe deskundigen.

Communicatie

N.v.t.

Bijlagen

1. Toelichting ruimtelijke kwaliteit van de gebouwde omgeving.

Ter inzage in de leeskamer

N.v.t.

Assen, 24 september 2001
Kenmerk: 38/6.6/2001008504

Gedeputeerde staten van Drenthe,

S.B. Swierstra, wnd. voorzitter
J.Th. Imholz, wnd. griffier

ga.coll.

Toelichting ruimtelijke kwaliteit van de gebouwde omgeving

Het provinciaal ruimtelijk beleid is vastgelegd in het Provinciaal omgevingsplan (POP) en maakt deel uit van het omgevingsbeleid voor de gehele provincie. De ruimtelijke kwaliteit is een belangrijk onderdeel van het ruimtelijk beleid. Naast het POP wordt in de provinciale Nota wonen, Nota landschap, Nota ruimtelijke kwaliteit van de gebouwde omgeving en Nota regionale identiteit aandacht aan dit onderwerp besteed. Het is van belang dat de intenties die in deze nota's zijn uitgesproken een vertaling krijgen in concrete plannen. De gemeenten zijn als eerste verantwoordelijk voor een goede ruimtelijke ordening en kwalitatieve ontwikkeling van de gebouwde omgeving.

In het proces van ruimtelijke ontwikkeling is de provincie in een beperkte fase betrokken bij de planvorming van ruimtelijke plannen, zoals structuurplannen en bestemmingsplannen. De ruimtelijke ontwikkelingen worden in bestemmingplannen vastgelegd die de goedkeuring van de provincie behoeven. Daaraan vooraf gaat een formeel traject van overleg met de instanties van Rijk en provincie. In deze fase wordt omtrent de inhoud van de plannen geadviseerd, waarbij tevens beoordeeld wordt op de ruimtelijke kwaliteit, landschappelijke inpassing en duurzaamheid. De ontwerpbestemmingsplannen zijn plannen die binnen de gemeente al een uitvoerig traject van voorbereiding hebben gehad. Afhankelijk van de situatie heeft de gemeente veelal verregaande maatregelen getroffen met het oog op de toekomstige ontwikkeling, bijvoorbeeld: grondaankoop, onderzoek op de economische haalbaarheid op basis van een (proef)verkaveling en contacten en afspraken met beleggers, projectontwikkelaars en potentiële bouwers. Uit ervaring blijkt dat de advisering over ruimtelijke oplossingen in dat formele stadium moeilijk is, omdat de consequenties van verandering groot zijn en partijen niet bereid zijn tot aanpassing van een reeds gekozen oplossing. Aangezien ruimtelijke kwaliteit een onderwerp is waarbij niet aan meetbare of aan vooraf gestelde doelen en normen kan worden getoetst maar op grond van deskundigheid en inzicht bijstellingen worden voorgesteld, is betrokkenheid in een vroegtijdig stadium van het planproces van belang en noodzakelijk.

De volgende wegen bieden mogelijkheden tot een meer actieve opstelling in het planproces:

1. landschappelijk bouwen
2. gemeentelijke woonplannen
3. kwaliteitsteam
4. stadslandschappen

Ad 1. Landschappelijk bouwen

Het landschappelijk bouwen is een proces van ruimtelijke ontwikkeling van kleine kernen, waarbij samen met de plaatselijke bevolking, gemeente, welstand, stedenbouwkundige en architecten gestreefd wordt naar een zorgvuldige vormgeving van de woningbouw, inrichting van de openbare ruimte en inpassing in het landschap. Het doel is de kwaliteitsambities vooraf helder te formuleren en te bewaken bij de realisatie van het plan. Zo nodig kan extra deskundigheid worden ingezet bij de planvorming, afhankelijk van de situatie en de fase waarin het plan zich bevindt. In de kernen Zeyen en Zwinderen is in 1995 en 1996 geëxperimenteerd met het principe van landschappelijk bouwen en dit heeft geleid tot een planopzet die in nauw overleg met het plaatselijk belang is opgesteld.

De Brede Overleggroep Kleine Dorpen (BOKD) heeft onder haar leden een enquête gehouden waarbij de belangstelling is geïnventariseerd om in het kader van landschappelijk bouwen de dorpsontwikkeling vorm te geven. Circa tien kernen hebben zich aangemeld voor dit project. Dit initiatief van de BOKD sluit goed aan bij de doelstelling van de provincie om zeer zorgvuldig om te gaan met de uitbreiding van de Drentse dorpen. Uitgaande van een programmering van circa drie

kernen per jaar kan gedurende een periode van drie jaar een extra impuls worden gegeven aan de kwaliteitsontwikkeling in de provincie die aantoonbaar in plannen wordt vastgelegd en uitvoering krijgt. Om deze ambitie te bereiken is een financiële ondersteuning in de planvorming in de vorm van extra deskundigheid en begeleidingen van belang. Voor een uitvoeringsprogramma van drie jaar, waarbij in ieder geval de tien aangemelde kernen worden betrokken, wordt dit bedrag geraamd op f 300.000,--/€ 136.134,06.

Dit proces zal invulling krijgen in een projectvorm waarbij de provincie het initiatief neemt tot het vormen van een projectgroep waarin met de BOKD nauw wordt samengewerkt. Vanuit het Erfgoedhuis en de provincie wordt personele inzet geleverd en afhankelijk van de problematiek zal externe deskundigheid worden ingeschakeld.

Ad 2. Gemeentelijke woonplannen

In de Nota wonen is naast de kwantitatieve aspecten van het wonen aandacht gevraagd voor de kwalitatieve aspecten in met name de herstructureringsgebieden en de uitbreiding van steden en dorpen. De provincie vraagt van de gemeenten woonplannen waarin aan het kwaliteitsaspect aandacht wordt besteed. Tot nu toe is weinig ervaring opgedaan met woonplannen, met name op het onderdeel ruimtelijke kwaliteit. Het doel is dat in de gemeente een samenhangend woningbouwbeleid wordt ontwikkeld dat aansluit bij de wensen van de mensen, ook in kwalitatief opzicht. De gemeenten zullen op grond van wijzigingen in de Woningwet het welstandsbeleid in de gemeente inhoud moeten geven. Hier ligt een duidelijk raakvlak met de ruimtelijke ordening en dit biedt een kans het welstandsbeleid te vertalen in beeldkwaliteitsplannen. Het bestemmingsplan met daaraan toegevoegd een beeldkwaliteitsplan is een uitstekend kader om de ambities op gebied van ruimtelijke kwaliteit en welstandsbeleid vast te leggen.

Om ervaring op te doen en te bevorderen dat de gemeenten welstandsbeleid ontwikkelen en dit in beeldkwaliteitsplannen een plaats geven, is een actieve opstelling van de provincie nodig. Om het proces met de gemeente samen in gang te zetten is een bijdrage in de planvorming en uitwerking van de Nota wonen noodzakelijk. Een stimuleringsbijdrage ten behoeve van de uitwerking woonplannen op het ruimtelijke kwaliteitsaspect f 200.000,--/€ 90.756,04 geeft de mogelijkheid een aantal voorbeeldprojecten te starten. Omdat deze projecten een directe relatie hebben met het welstandsbeleid is de betrokkenheid van het Erfgoedhuis een noodzaak.

Het initiatief voor dit project ligt bij de provincie en in nauwe samenwerking met de gemeenten en het Erfgoedhuis zal in gemeentelijke projectgroepen hieraan invulling worden gegeven.

Ad 3. Kwaliteitsteam

In de regio Groningen-Assen functioneert een kwaliteitsteam dat in een vroeg stadium van het planproces een oordeel geeft over gemeentelijke initiatieven op het gebied van woningbouw, bedrijventerreinen, infrastructuur en landschapsontwikkeling. De gemeenten uit de regio worden uitgenodigd de plannen toe te lichten en aan de hand van discussie en commentaar wordt heel bewust stilgestaan bij de ruimtelijke consequenties van de plannen en worden suggesties gedaan tot verbetering of bijstelling. Het kwaliteitsteam bestaat uit deskundigen uit de betrokken gemeenten en provincies, aangevuld met een tweetal gerenommeerde externe deskundigen op het gebied van landschap en stedenbouw.

Deze vorm van planbeoordeling heeft een groot draagvlak bij de gemeenten en provincies omdat de betrokkenheid en gebiedskennis groot is en gebruikgemaakt wordt van elkaars deskundigheid. De externe deskundigheid is zeer waardevol omdat deze putten uit een rijke ervaring en de plannen vanuit een hoger abstractieniveau benaderen en zij inspireren tot een goede inhoudelijke discussie.

Voorgesteld wordt een soortgelijk team samen te stellen voor de gehele provincie en gedurende een periode van drie jaar hiermee ervaring op te doen. Het is bedoeling dat het team deskundigheid biedt aan de gemeente, waarvan de gemeente naar eigen inzicht gebruik kan maken. Het team zal bestaan uit deskundigen van de gemeenten, het Erfgoedhuis, de provincie en externe deskundigen.

Voor het goed functioneren van een dergelijk team wordt voor een periode van drie jaar *f* 100.000,--/€ 45.378,02 geraamd.

Het initiatief voor de samenstelling van het team ligt bij de provincie waarna het team vanuit een onafhankelijke positie adviezen kan uitbrengen.

Ad 4. Stadslandschappen

Voor de ruimtelijke ontwikkeling van Assen heeft de provincie een bijdrage beschikbaar gesteld om op basis van een vernieuwende interactieve plan aanpak te komen tot stadslandschappen waarin hoogwaardige, duurzame woon- en werkmilieus worden ontwikkeld.

Aangezien de streekcentra een belangrijke functie en taakstelling hebben in het ontwikkelen van hoogwaardige woon- en werkmilieus, verdient het initiatief van Assen navolging. Om te bevorderen dat in de overige streekcentra een soortgelijke aanpak kan worden gevolgd, wordt een stimuleringsbijdrage geraamd van *f* 150.000,--/€ 68.067,03.

Het initiatief voor het ontwikkelen van plannen voor stadslandschappen ligt bij de provincie, omdat het betrekking heeft op de overgangen bebouwd en onbebouwd gebied en de ontwikkeling voor een lange termijn in beeld wordt gebracht. Op de ontwikkelingskaart van het POP is bij streekcentra de ontwikkeling van stadsrandzones aangegeven. De gemeente zal samen met de provincie in een interactief proces aan deze visie inhoud moeten geven.

Tot slot

Met de hiervoor aangegeven acties wordt de komende drie jaar een substantiële bijdrage gegeven aan het bevorderen van de ruimtelijke kwaliteit in de provincie. De provincie kiest voor een actieve rol om samen met de gemeenten hieraan invulling te geven. Het Erfgoedhuis en de BOKD zijn hierbij onmisbare partners.

Provinciale staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van gedeputeerde staten van Drenthe van 24 september 2001, kenmerk 38/6.6/2001008504;

BESLUITEN:

ten behoeve van het bevorderen van de ruimtelijke kwaliteit in Drenthe f 750.000,--/
€ 340.335,16 ter beschikking te stellen uit het Fonds flexibel beleid.

Assen, 7 november 2001

Provinciale staten voornoemd,

, griffier

, voorzitter

ga/coll. *b*